

L'hora de prendre una decisió

Helena Rufat debuta amb una novel·la en què un mossèn malalt és atès per una nouvinguda al petit poble on viu. L'amor no triga a aparèixer

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Una història d'amor arrenca amb una doble premonició. Mossèn Benet aixeca "l'hòstia cap al cel de l'església de Sant Gaietà" i una "cremor profunda" li recorre el ventre. És el dia 8 d'agost del 1984 i mossèn Benet oficia la cerimònia amb motiu de la mort del Caquets, un home ambigu, sense ofici ni benefici, que coneix de tota la vida. El traspàs connecta ràpidament amb els problemes gàstrics del mossèn: la malaltia que pateix és irreversible, i trigarà pocs mesos a acabar amb ell.

Helena Rufat (Torrelameu, 1967) contextualitza l'entorn i la família de la qual prové Benet Riera: el lector és en un petit poble, Torsal, corcat d'enveges i males puces, amb un mossèn que prové d'una nissaga que s'enruna, compartida amb els seus tres germans. "El Martí és solitari i fosc, la Mercè no està bé del cap i l'Anton ha desaparegut fa dècades -diu Rufat-. Una de les preguntes que es plantegen els personatges és saber qui serà el salvador de la família". És en aquest punt que entra en

SVETLANKA777 / GETTY IMAGES

joc la Teresa, que arriba a Torsal acompanyada de dos nens petits, fugint del cul-de-sac econòmic i anímic en què estava. La Teresa es decideix a tenir cura del mossèn, i entre els dos creix una relació d'amistat que no triga a derivar cap a l'estima, que en cap cas es pot expressar físicament, tenint en compte l'estat avançat de la malaltia del Benet.

La cara fosca de la realitat

"*Una història d'amor* pot semblar un títol de novel·la rosa, a primer cop d'ull -admet l'autora-. En el fons és un llibre molt realista i que em sembla bastant actual: entre al-

UNA HISTÒRIA D'AMOR
HELENA RUFAT
EDICIONS DE 1984
156 PÀG. / 16 €

tres coses, explica que a les relacions hi poden intervenir una gran quantitat d'elements, que van des de la gratitud i la generositat fins a l'interès". Rufat és conscient que el seu és un llibre dur, en què predominen les ombres: bona part dels personatges amaguen racons poc ventilats o han pres decisions conflictives en algun moment. La novel·la furga en la nissaga benestant dels Riera, que contraposa amb l'entorn humil del qual prové la Teresa. "D'una banda hi ha el patriarcat rural benestant, que durant el franquisme consolida el poder, i de l'altra la família urbana amb pocs recursos -explica-. Cal tenir en

compte que l'acció de la novel·la transcorre en anys de crisi, els de finals de la dècada dels 70 i principis de la dels 80. El món rural va perdent habitants i cada vegada té una població més envellida. Les cases cauen no només perquè tenen molts anys: a l'enrunament físic s'hi suma, sobretot, el moral". El Martí, germà del Benet, té un llarg currículum prostibulari. El secret més tèrbol del seu pare, Lluís Riera, arriba fins al present de l'acció, i provoca més d'un maldecap a la seva descendència.

Les arrels de la Teresa tampoc són gaire lluent. "Quan el seu pare li diu «Sé què seràs de gran, o conilla o puta», li està marcant que si s'ha de vendre, ho haurà de fer", recorda Rufat. Acomiadat de la farina on treballava, el pare de la Teresa s'inventa una nova feina: passar droga camuflada a l'interior d'encesnedors. "*Una història d'amor* és un llibre de lluita. Els guanys d'aquesta lluita no poden ser immediats. Tot el que fa la Teresa està encaminat a salvar els fills".

El llibre arrenca a dins de l'església de Sant Gaietà perquè, en última instància, el protagonista principal és mossèn Benet. "Ell arrossega un gran buit a la seva vida. El fet de ser capellà només és una façana -admet Rufat-. Conèixer la Teresa li és un gran revulsiu. És ella qui li farà prendre una decisió que mai abans no s'ha vist amb cor de prendre. El Benet es vol permetre un últim acte de llibertat: la decisió final. Així i tot, a *Una història d'amor* no m'interessava tant parlar de l'eutanàsia, sinó de com algú que ha passat la vida entomant les decisions dels altres finalment fa un pas endavant". ◆◆

Cendra d'aquest somni

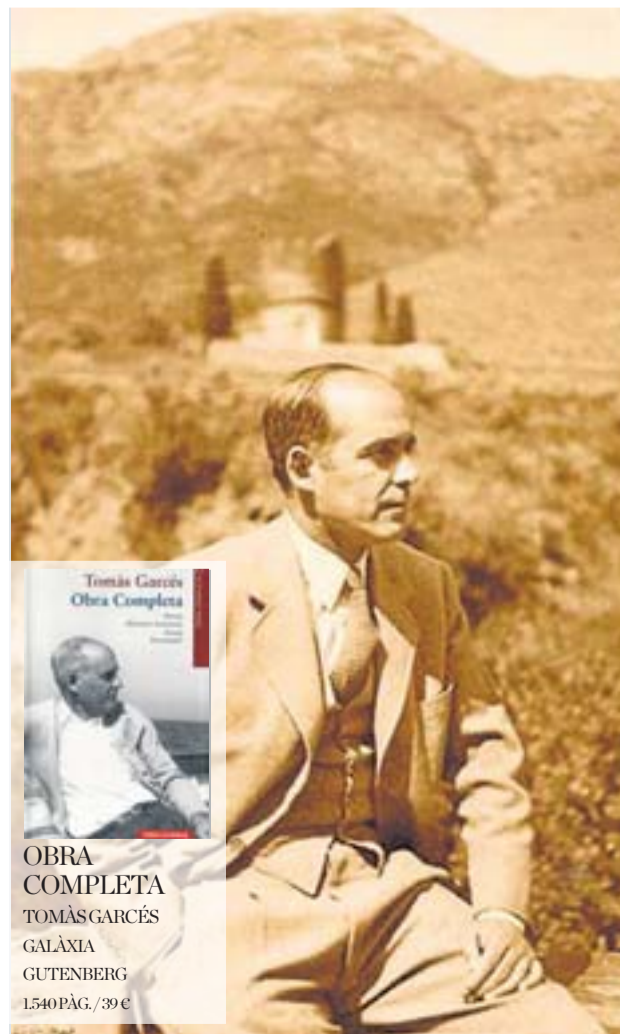
Galàxia Gutenberg publica les obres completes de Tomàs Garcés, amb nombrosos inèdits

◆◆◆◆◆ J.N.

La publicació de l'obra completa de Tomàs Garcés (Barcelona, 1901-1993) és una de les sorpreses editorials més agradables de la tardor. Galàxia Gutenberg s'ha decidit a posar a l'abast en un sol volum -gràcies a la feina de Valentí Soler Noguera- la poesia, els dietaris i retalls de memòria, l'assaig i el periodisme (inèdit, fins ara, en format llibre) d'un dels escriptors més actius durant la dècada dels 20 i dels 30.

Garcés va donar a conèixer el seu primer recull de poemes, *Vint cançons*, l'any 1922. El llibre va ser un dels precursors del neopopularisme gràcies a versos com "He corregut tot el món / i el record del bes no em deixa" (*Balada del mariner*) o "Les noies criden l'amor / mentre la tarda s'escapa" (*Cançó de l'amor que passa*): rellegits gairebé un segle després encara conserven el nervi i la frescor amb què van ser conce-

buts, d'una manera similar al que passa amb els poemes de Joaquim Folguera, Marià Villangómez i Joan Salvat-Papasseit, tres dels autors amb qui va compartir afinitats estètiques i fins i tot amistat. L'enyorança per Salvat-Papasseit, mort el 1924 -als 30 anys-, seria motiu d'un llarg record, expressat en articles, poemes, passatges de les memòries i fins i tot un assaig. Abans de la Guerra Civil, Tomàs Garcés, que havia estudiat dret i filosofia i lletres, havia tingut temps de publicar quatre llibres de poesia més: tal com recorda Soler al pròleg parafrasejant Villangómez, *El senyal* (1935) fa créixer la "profunditat lírica" de Garcés fins al punt que el seu univers poètic es concentra "en un paratge somiat" que aconsegueix crear una dimensió lírica on "l'angúnia, el dolor, resten lluny, com una tempesta remota". L'àmplia selecció d'articles publicats entre el 1925 i el 1936 a *La Publicitat*, *Revista de po-*

OBRA COMPLETA
TOMÀS GARCÉS
GALÀXIA
GUTENBERG
1.540 PÀG. / 39 €

esia i *La Veu de Catalunya*, entre d'altres, s'afegeix als assaigs de *Paisatges i lectures*.

"Amb l'esclat de la guerra, l'estiu del 1936, i essent Garcés catòlic practicant i militant aleshores d'Unió Democràtica, el trasbals que arribava l'obligà a deixar Barcelona", escriu Valentí Soler. Més endavant recorda que si bé entre els anys 1921 i 1936 l'escriptor publicaria més de 1.000 articles, des de la guerra i fins al 1976 la xifra seria esfereïdorament reduïda: 27. En el camp de la poesia, no seria fins al 1947 que Garcés donaria a conèixer *El caçador*, i caldria esperar sis anys fins a la primera edició de *Grèvol i molsa*, que aniria creixent durant tres dècades a partir del poema de temàtica nadal·lenca que l'autor escrivia cada any. Garcés hi recupera l'element popular dels inicis: "Que el món glaçat no t'encomani / la seva pobra tremolor. / Dorm, mon infant: dormiu, Senyor". A *Plec de poemes* (1971) s'hi troba *El pont de Brooklyn*, que acaba amb una síntesi de la desesperança que Garcés -i tants altres autors catalans- van anar acumulant: "Tot es movia, tot s'acoloria. / I, cendra d'aquest somni, / hi havia el dibuix negre sobre un xarol fosc". Del rebombori oníric inicial només en van quedar les restes d'un incendi, ennegrides, gairebé insalvables. ◆◆